

Övgü PINAR

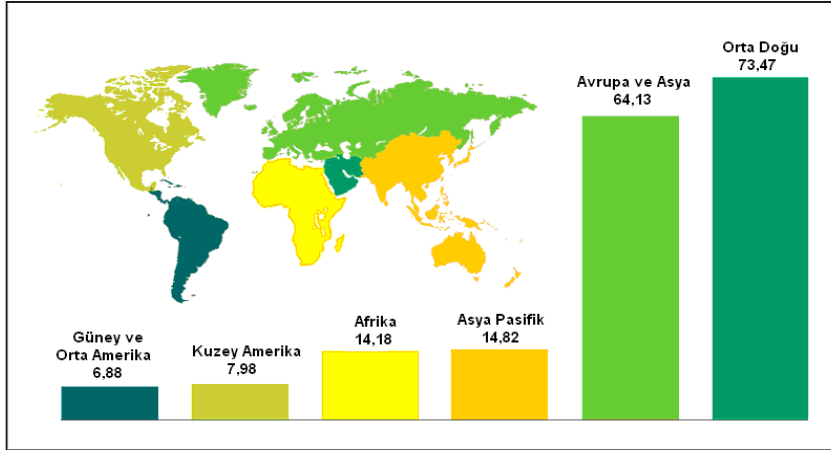
Nabucco Projesi Hükümetlerarası Anlaşması İmzalandı!

İsmi ünlü sanatçı Verdi'nin, Babil Kralı 2. Nabuccodonosor'un savaş ve aşklarını anlatan Nabucco isimli operasından alan Nabucco Projesi, Türkiye üzerinden Avrupa Birliği ülkelerine doğalgaz taşıması amacıyla yapılması planlanan bir boru hattı taşımacılığı projesidir. Günümüzde Avrupa'nın en büyük doğalgaz tedarikçisi durumunda bulunan Rusya'dan gerçekleşen sevkiyata alternatif olması amacıyla ABD ve AB tarafından yoğun destek görmektedir.

Günümüzde, doğalgazın elektrik enerjisi üretiminden güvenliğe uzanan geniş bir alanda kullanılabilir olması, çevre dostu olmasının yanı sıra petrole alternatif yakıt olarak karşımıza çıkması gibi sebeplerle önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Zengin doğal kaynaklara sahip Orta Doğu, Orta Asya, Hazar Bölgesi ve Rusya Federasyonu ile Avrupa Birliği başta olmak üzere enerji ithalat gereksinimi hızla artan ülkeler arasında doğal bir köprü olmasının bir sonucu olarak Türkiye'nin enerji politikası da bu doğu ile batı, kuzey ile güney arasındaki enerji koridorunu pekiştirmek olarak şekillenmektedir. Petrol ve doğalgazın üretici ülkelere tüketici ülkelere taşınması konusu hayati öneme sahip bir konudur.

Nabucco Projesi'nin ekonomik sonuçlarına değinmeden önce doğalgazın önemi ve dünyadaki doğalgaz rezervlerinin durumuna değinmekte fayda vardır. Günümüzde dünya enerji arzı açısından petrol ve kömürden sonra gelen doğalgaz, tüketimi en hızlı büyüyen enerji kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. ABD Enerji Bakanlığı'nın tahminlerine göre; 2025 yılında dünyada doğalgaz tüketiminin yılda ortalama %2,3, petrol tüketiminin %1,9, kömür tüketiminin ise %2,3 artacağı beklenmektedir. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki dünyada ispatlanmış doğalgaz rezervlerinin %40,5'inin Orta Doğu'da, %35,3'ünün Avrupa'da ve Asya'da, %8,2'sinin Asya Pasifik'te, %7,8'inin ise Afrika'da olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu bölgelerin Türkiye ile olan coğrafi konumları dikkate alındığında Türkiye kilit bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 1: Dünyada İspatlanmış Doğalgaz Rezervleri

Kaynak: BP, Statistical Review of World Energy, Haziran 2007.

Türkiye'nin bir enerji koridoru olma hedefi ile bağlantılı olarak; Nabucco Projesi, 5 – 13 Şubat 2002 tarihleri arasında BOTAŞ'ın Bulgaristan'ın Bulgargaz, Romanya'nın Transgaz, Avusturya'nın OMV Erdgas şirketlerine sunduğu öneri sonucunda başlamış bir projedir. Proje kapsamında 2004 yılında beş ülkenin gaz şirketlerinin katılımıyla Nabucco International Company (NIC) kuruldu. Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Avusturya ve Macaristan'ın yanında 2008 yılında Almanya'dan RWE şirketi de projeye ortak olarak katıldı. Söz konusu altı ülke NIC içinde eşit hisseye sahip bulunuyor.

Proje açısından büyük önem arz eden anlaşmalardan biri olan Ortak Girişim Anlaşması, 28 Haziran 2005 tarihinde imzalandı. 26 Haziran 2006 tarihinde ise projenin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesini temin etmek açısından Bakanlar Beyanatı imzalandı.

Tüm bu gelişmelere paralel olarak sürdürülen Hükümetlerarası Anlaşma metni için çalışmalar 2009 yılının Ocak ayında heyetlerarası müzakerelere dönüştü. 22 Haziran 2009 tarihinde mutabakat ile sonuçlanan müzakerelerin bir sonucu olarak da geçtiğimiz günlerde, 13.07.2009 tarihinde Türkiye, Avusturya, Bulgaristan, Macaristan ve Romanya arasında Nabucco Projesi Hükümetlerarası Anlaşması imzalandı. AB Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso ve sözü geçen beş ülkenin başbakanları da "Ortak Bildiri"ye imza koydular. Bu kapsamda söz konusu anlaşma, Hazar ve Ortadoğu bölgesindeki doğalgazın Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınmasını öngören Nabucco Doğalgaz Boru Hattı Projesi açısından bir dönüm noktası olarak kabul ediliyor. Anlaşma ile söz konusu projeyi hızlandırmak, şeffaflaştırmak ve belli bir karar mekanizmasına bağlayarak yürürlüğe sokmak planlanıyor.

Anlaşmadan sonra taraf ülkeler NIC ile Proje Destek Anlaşması imzalayacaklar. Projeye ilişkin detayların karara bağlanacağı Proje Destek Anlaşması müzakereler yolu ile ortaya çıkacak. Proje Destek Anlaşması'nın 6 ay içinde imzalanması planlanıyor.

Şekil 2: Nabucco Boru Hattı Güzergahı

Kaynak: <http://www.abvizyonu.com/wp-content/nabucco-gas-pepeline-project-gas-supply-sources1.gif>

Nabucco Projesi kapsamında doğalgaz boru hattının inşasına başlanması tarihi 2011, inşaatın tamamlanarak ilk gazın pompalanması tarihi ise 2014 olarak görülüyor. 7.9 milyar Euro olarak hesaplanan yatırımın toplam maliyeti için ana finansman kaynağı Avrupa Yatırım Bankası.

Nabucco Projesi, dünyayı etkisi altına almış küresel krizin de en önemli çarelerinden biri olarak gösteriliyor. Sağlanan işbirliği sayesinde küresel krizin etkilerinin en aza indirileceği yönünde mesajlar veriliyor. Macaristan Başbakan Gordon Bajnai'nin de işaret ettiği gibi proje, gelişmekte olan ülkelerin krizi nasıl yönettiğine dair dünyaya verilecek önemli bir mesaj ve işbirliği ve entegrasyon ile krizin üstesinden nasıl gelineceğinin en büyük göstergesi olacaktır.

Boru hattı güzergahının yaklaşık 3 bin 300 kilometre olacağı ve bunun 2 bin kilometresinin Türkiye'de yer alacağı belirtiliyor. Bu da Nabucco'da toplanan verginin yaklaşık %60'ının Türkiye'de kalacağı anlamına geliyor. Bunun anlamı da Türkiye için yıllık 400 – 500 milyon Euro gelir demek. Sadece yapım aşamasında Türkiye'ye 4.5 milyar Euro yatırım ve yaklaşık 10 bin kişilik istihdam bekleniyor. Getireceği ekonomik canlılık kapsamında projenin ilgili tüm sektörlerde çok ciddi düzeylerde iş hacmi yaratması bekleniyor. İlk etapta 8 – 10 milyar metreküp bir gaz akışının sağlanması planlanan projede daha sonra yıllar itibarıyla bu miktarın artırılması ve kapasitenin yıllık 31 milyar metreküp düzeyine çıkarılması hedefleniyor. Söz konusu doğalgazın öncelikle Azerbaycan ve Türkmenistan'dan sağlanması öngörülüyor.

Doğalgaz rezervlerinin 3'te 2'sinin bulunduğu bir bölgede yer alan Türkiye, son dönemlerde Ortadoğu ve Hazar bölgesindeki enerji kaynaklarının pazarlara ulaştırılması konusunda Bakü-Tiflis-Ceyhan, Mavi Akım, Batı Hattı, Bakü-Tiflis-Erzurum, Türkiye-Yunanistan-İtalya Enterkonnektörü gibi birçok projede yer almış ve bu durum Türkiye'nin önemini bölgesel olmaktan küresel bir boyuta taşımıştır.

Avrupa Birliği, ABD'den sonra enerji tüketiminde dünyada %16,3 pay ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu kapsamda AB'nin özellikle petrol ve doğalgaz olmak üzere, doğalgaz kaynaklarına olan bağımlılığı giderek artmaktadır. Bu nedenle de enerji kaynaklarının güvenliği ve sürdürülebilirliği AB açısından hayati öneme sahiptir.

Avrupa Birliği'nin bunu sağlamaya yönelik enerji politikaları mevcuttur. AB enerji kaynaklarını çeşitlendirmek ve enerji talebini kesintisiz karşılamak için çeşitli arayışlar içine girmiştir. Bu noktada da Orta Asya ve İran gibi doğalgaz konusunda zengin ülkeler ile işbirliğini arttırarak Rusya'ya olan bağımlılığını azaltmayı planlamaktadır. İşte bu amaçla ortaya konmuş en büyük proje Nabucco Projesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Projenin, Türkiye'nin AB ile olan üyelik sürecine de yeni bir boyut getirmesi bekleniyor. Proje sayesinde enerji açısından AB'nin önemli bir ortağı olan Türkiye'nin AB üyeliğinin gerekliliği bir kez daha vurgulanmış oldu. Zaten sadece enerji açısından bakıldığında bile Türkiye'nin AB üyesi olması gerektiği açık bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Türkiye, Avrupa'nın enerji arz güvenliği açısından kilit ülke durumundadır. Bu proje ile bu rolü daha da pekişecektir. AB Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso'nun da işaret ettiği gibi bu proje Türkiye ile AB arasında yeni yapısal bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.

Türkiye, çok sayıda ikili veya çok taraflı itilafların, krizlerin, zaman zaman çatışmaların merkezinde yer alan jeopolitik açıdan büyük bir öneme sahip bir konumdadır. Daha önce de değinildiği gibi Türkiye enerji zengini ülkelerden taşınacak enerjinin geçiş bölgesidir. Doğu ile batıyı birleştiren bir konuma sahiptir. Tüm bu nedenlerden dolayı var olan potansiyelinin iyi değerlendirilmesi Türkiye'yi bölgesel bir lider olma yolunda önünü açacak ve kilit ülke durumunda olması nedeniyle bölgesel dengelerde aktif bir belirleyici olarak karşımıza çıkması kaçınılmaz olacaktır.